

# VARANNAN SVENSK IDENTIFIERAR SIG SOM KRISTEN

Magnus Hagevi, Institution för statsvetenskap, Linnéuniversitet

E-post | [magnus.hagevi@lnu.se](mailto:magnus.hagevi@lnu.se)

---

**Sammanfattning:** Är det ett försvinnande fåtal svenskar som identifierar sig som kristna? Det finns forskare som hävdar detta. För att kontrollera om påståendet stämmer analyserar denna studie en frågeundersökning riktad till ett representativt urval av den vuxna befolkningen från 2016. Resultatet visar att varannan svensk identifierar sig som kristen. Bland de mest sekulära svenskarna – de som aldrig besöker gudstjänst – identifierar sig var tredje person som kristen. Resultatet visar att betydligt fler än ett försvinnande fåtal svenskar identifierar sig som kristna och det samma gäller den sekulariserade majoriteten svenskar. Genom att diskutera problem med urval förklaras det felaktiga påståendet att ett fåtal svenskar identifierar sig som kristna.

## Inledning

Det är vanligt att beskriva det svenska samhället som alltmer mångreligiöst (Andersson och Sander 2015), men religionshistorikern David Thurfjell (2015: 38) har också framhållit att sekulariserade svenskar ”känner att det orimligt att kalla sig själva kristna”. Istället antas uppfattningen om begreppet ”kristen” inte vara ”brett inkluderande”, utan ”snävt exkluderande” och ”att många idag bara använder beteckningen kristen för personer som försanthåller vissa kristna trossatser, deklarerar kristendomen som en del av sin identitet och praktiserar den genom deltagande i vissa – inte allt för spridda – kristna riter.” (Thurfjell 2015: 39).

Thurfjell anger explicit att hans avsikt är att beskriva den sekulära majoriteten av svenskar.

*Den här boken handlar med stor sannolikhet om dig som nu håller den i din hand, och handlar den inte om dig så handlar den om många av de människor som finns i din omgivning. Det är en bok om den svenska medelklasskulturen, om den sekulariserade majoriteten svenskar... Etniskt sett är de svenskar, men det är inte något som de är särskilt måna om att framhäva, och de betraktar sig inte heller som särskilt religiösa. (Thurfjell 2005: 8).*

Enligt Thurfjell har ateister och andra religionskritiker samt frikyrkliga lyckats att få folk att uppfatta en kristen identitet som likställd att vara frikyrkligt väckelsekristna (Thurfjell 2015: 74). Till och med människor som är aktiva i Svenska kyrkan uppger i Thurfjells bok att de tvekar att deklarerar sig som kristna (Thurfjell 2005: 182–201). Thurfjell hävdar att de tycker det skulle vara pinsamt och att en sådan etikett gör dem generade. Enligt detta synsätt tillhör majoriteten av den svenska befolkningen ett postkristet segment som förvisso kan uppvisa en viss religiositet ”men som aldrig skulle drömma om att kalla sig själva för kristna.” (Thurfjell 2015: 66). Rimligen borde detta betyda att få i den svenska befolkningen skulle vilja identifiera sig som kristen, egentligen endast de religiöst aktivas skara. *Är det ett försvinnande fåtal svenskar som identifierar sig som kristna?*

I det följande besvaras frågan genom att först redovisa studiens data och variabler, sedan resultatet som bygger på denna data följt av en diskussion om urval för att kunna göra generella uttalanden av en population. Till sist presenteras studiens huvudsakliga slutsatser.

## Data och variabler

För att studera andelen svenskar med kristen identitet används data som genomfördes av Surveyinstitutet vid Linnéuniversitetet hösten 2016. Den aktuella frågeundersökningen heter *Survey 2016* och riktades till ett representativt urval (sannolikhetsurval) av den vuxna svenska befolkningen. Urvalsramen var individer i befolkningsregistret 18–85 år. Antalet svarande var 1290 personer och svarsandelen var 43 procent (Hagevi 2016).<sup>1</sup>

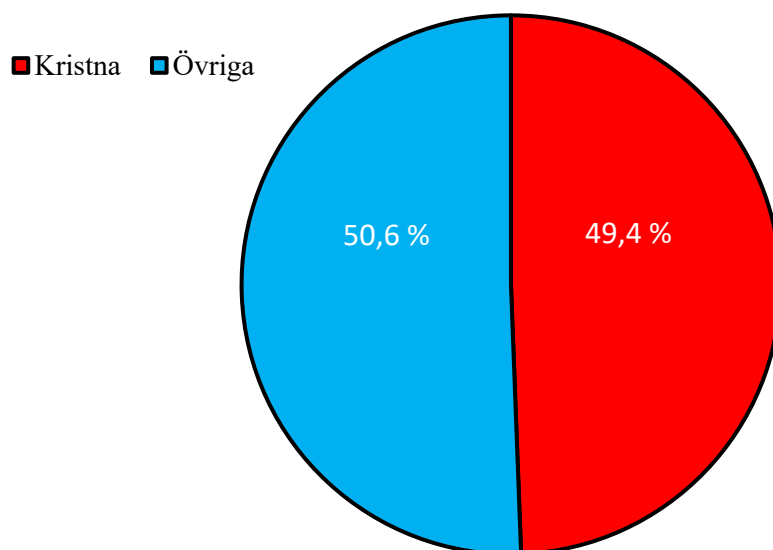
I Survey 2016 inkluderades en enkätfråga om avsåg att ge information om svarspersonernas religiösa identitet: ”Är du något av följande?” varpå flera olika religiösa identiteter (inklusive sekulära sådana) nämndes som svarsmöjligheter däribland ”Kristen”. De som kryssat för att de är kristna antas ha en kristen identitet. Det är viktigt att påpeka att det är svarspersonerna själva som avgör vad de menar med att vara kristen och att det i Survey 2016 inte ingick några instruktioner om vad en sådan kristen identitet skulle innebära eller innehålla. Det var således svarspersonen som subjektivt bestämde varför de uppfattade sig som kristna. Här kan finnas allt från människor som var aktiva i kyrkor med starka övertygelser av hur en kristen person ska vara – ”försanthåller vissa kristna trossatser”, som Thurfjell (2015: 39) skriver – till människor som egentligen ser sig som icke-troende sekulära och anger kristen som något som kan beskrivas som en kulturell identitet.

Delvis för att undersöka vilka människor som har en kristen identitet kommer dessa att relateras dessa till fyra bakgrundsvariabler i en sambandsanalys. De tre första grundar sig på registervariabler som hämtats ur urvalsramens befolkningsregister: individernas kön, ålder och länsstillhörighet. Individernas länsstillhörighet har aggregerats i åtta geografiska regioner. Den fjärde variabeln baseras på en fråga om gudstjänstbesök som ställdes i Survey 2014: "Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort något av följande?". Därefter nämndes bland annat "Besökt religiöst möte (t ex gudstjänst eller bön)". Svarsmöjligheterna var "Ingen gång" (redovisas som "aldrig"), "Någon gång de senaste 12 månaderna", "Någon gång i halvåret", "Någon gång i kvartalet" (dessa tre svarsmöjligheter redovisas som "sällan", "Någon gång i månaden", "Någon gång i veckan", "Flera gånger i veckan" och "Varje dag" (dessa fyra svarsmöjligheter redovisas som "regelbundet").

## Resultat

Är det ett försvinnande fåtal svenskar som identifierar sig som kristna? I figur 1 redovisas andelen som identifierar sig som kristna 2016.

**Figur 1. Andelen som identifierar sig som kristna i den svenska befolkningen 2016 (procent).**



Varannan svensk identifierar sig som kristen 2016.<sup>2</sup> Detta är långt ifrån en liten skara med kristen identitet som Thurffjell gör gällande. Snarare är det den vanligaste religiösa identiteten bland svenskarna 2016. Det är något i Thurffjells påstående som inte stämmer.

I Thurffjells beskrivning av den population han avser att uttala sig om nämns att han är intresserad av den sekulariserade majoriteten av svenskarna (Thurffjell 2015: 39). Måhända är det fel att inkludera hela svenska befolkningen för att kontrollera att de förhållanden som Thurffjell uppger

ska råda bland svenskarna också har bäring i verkligheten. Han nämner att det inte är alla svenskar som har svårt att kalla sig kristna, utan att denna svårighet främst gäller dem som inte är religiöst aktiva kristna (Thurfjell 2015: 65-66). I denna grupp inkluderar han många av de som är aktiva i Svenska kyrkan. Eftersom detta är ett samfund som vill samla majoriteten av svenska befolkningen – och vara majoritetsreligion – menar Thurfjell att även de som är aktiva i Svenska kyrkan tvekar att kalla sig kristen och försöker att hålla detta för sig själv. De menar, återigen enligt Thurfjell, att det är pinsamt att vara kristen (Thurfjell 2015: 183-187). I tabell 1 redovisas därför andelen som identifierar sig som kristna efter hur vanligt det är att de besöker gudstjänst. Antagandet är att ju mer religiöst aktiv du är, desto vanligare är det att dessa liknar den lilla grupp människor som, enligt Thurfjell, uppfattar sig som kristna. Framför allt borde det inte vara några problem med att identifiera sig som kristen bland dem som regelbundet besöker gudstjänst (undantaget de som utövar en icke-kristen religion). Bland de som aldrig besöker gudstjänst – vilket utgjorde 58 procent av den vuxna svenska befolkningen 2016 – borde istället nästan ingen identifiera sig som kristen. I och för sig skulle det förvåna om andelen som beskrev sig som kristen var lika stor oavsett hur ofta de besöker en gudstjänst. Men är andelen med kristen identitet försvinnande liten bland de som aldrig besöker gudstjänst? I tabell 1 redovisas också andelen med kristen identitet efter kön, ålder och geografisk region.

**Tabell 1. Andelen som identifierar sig som kristna efter kön, ålder och region (procent).**

Kön		Antal svarande
	<i>Kvinna</i>	52
	<i>Man</i>	47
Ålder		
	18–25 år	31
	26–30 år	29
	31–40 år	37
	41–50 år	46
	51–60 år	47
	61–65 år	56
	66–75 år	63
	76–85 år	72
Region		
	<i>Västsvrige</i>	56
	<i>Småland med öarna</i>	54
	<i>Norra Mellansverige</i>	50
	<i>Östra Mellansverige</i>	49
	<i>Övre Norrland</i>	49
	<i>Sydsverige</i>	48
	<i>Stockholms län</i>	42
	<i>Mellersta Norrland</i>	42
Gudstjänstbesök		
	<i>Regelbundet</i>	85
	<i>Sällan</i>	69
	<i>Aldrig</i>	34

Bland de som besöker gudstjänst regelbundet identifierar sig 85 procent som kristna.<sup>3</sup> Sedan minskar andelen som identifierar sig som kristna till 69 procent bland de som sällan besöker gudstjänst och motsvarande andel är än mindre bland de som aldrig besöker gudstjänst – 34 procent. Detta kan betraktas som ganska normala skillnader mellan grupper med olika grad av sekularitet. Att regelbundna gudstjänstbesökare – och de flesta som sällan besöker gudstjänst – till stor del identifierar sig som kristna överraskar inte de flesta. Det som står ut är att var tredje person som aldrig besöker gudstjänst – den sekulära majoriteten – identifierar sig som kristen. Även bland de mest sekulära svenskarna – den sekulära majoriteten – är det mycket vanligt att kalla sig kristen. Sannolikheten att dessa kallar sig kristna för att de är ”personer som försanthåller vissa kristna trossatser, deklarerar kristendomen som en del av sin identitet och praktiserar den genom deltagande i vissa – inte allt för spridda – kristna riter” (Thurfjell 2015: 39) är dock mycket liten. Det är mer troligt att dessa är kristna av någon annan sort, någon form av kulturkristendom eller av den etiska och beteendemässiga kristendom – utan specifik tro – som Thurfjell efterfrågar i sin bok. Det visar således att en del av det segment som Thurfjell tror inte skulle drömma att kalla sig kristna faktisk gör det.

I tabell 1 redovisas också andelen med kristen identitet bland kvinnor och män. Det är något vanligare att uppfatta sig som kristen bland kvinnor än bland män, men skillnaden är ganska liten. Däremot är skillnader i ålder större. Det är betydligt vanligare att äldre identifierar sig som kristna än vad som är fallet bland yngre personer. I vilken utsträckning detta samband är en ålderseffekt – att andelen personer som identifierar sig som kristna ökar när de blir äldre – eller en generationseffekt – att andelen personer som är födda under en viss tid och identifierar sig som kristna är konstant även när de blir äldre – går inte att uttala sig om utifrån dessa data. Till sist redovisar tabell 1 geografiska skillnader i andelen med kristen identitet. Människor i Västsverige och i Småland med öarna har en större andel mer kristen identitet än i Mellersta Norrland och Stockholms län. Sådana skillnader utgör ett av Thurfjells problem, liksom att det även inom dessa ganska stora geografiska områden kan finnas variationer i religiositet och mellan värderingar, något som beaktas i nästa avsnitt.

## Urvalsproblemet

Att, som Thurfjell (2015) gjort gällande, den större delen av svenska befolkningen skulle uppfatta en kristen identitet som förbehållen religiöst aktiva eller frikyrkliga synes taget ur luften. Det går säkert att finna människor som uppvisar sådana åsikter, men att detta skulle röra sig om en stor majoritet av svenska befolkningen får inget stöd av den här redovisade undersökningen.

Hur kommer det sig att Thurfjell kan komma till en så annorlunda slutsats än vad som framgår genom studier av representativa urval av svenska befolkningen? Varifrån har David Thurfjell fått att endast ett fåtal svenskar vill kalla sig kristen?

En sak som förklarar påståendet är om han egentligen inte vill uttala sig om svenska folket, utan bara om en del av den. En slags subkultur. Men så beskriver inte Thurfjell sin population. Det är tydligt att han vill beskriva den ”sektulariserade majoriteten svenskar” (Thurfjell 2015: 8).

*Den här boken handlar med stor sannolikhet om dig som nu håller den i din hand, och handlar den inte om dig så handlar den om många av de människor som finns i din omgivning. Det är en bok om den svenska medelklasskulturen, om den sekulariserade majoriteten svenskar... Etniskt sett är de svenskar, men det är inte något som de är särskilt måna om att framhäva, och de betraktar sig inte heller som särskilt religiösa. (Thurfjell 2015: 8).*

Thurfjells mål är således att genomföra en undersökning som är möjlig att generalisera till den stora majoriteten svenskar. Låt oss ta reda på varför den undersökning som Thurfjell företar sig inte hjälper honom att uppnå det syfte han stakat ut.

En bärande anledning är att han valt en metod som inte är lämplig att använda för någon som vill uttala sig om generella förhållanden i den svenska befolkningen. I sin bok nämner Thurfjell att han bygger sin slutsats på kvalitativa intervjuer. Den typen av metod (och med det urval som då vanligen används) är ett sätt att upptäcka och undersöka *förekomst* av till exempel tankemönster, inte för att sedan generalisera dessa till en större population och anta att dessa skulle vara representativa för den (Esaiasson m fl 2012). Att intervjuerna är kvalitativa är dock inte vad som gör att Thurfjell får problem med att korrekt estimera svenskars religiösa identiteter.

Det centrala för möjligheten att generalisera från en intervjuundersökning handlar om urvalet. För det första måste urvalet vara ett sannolikhetsurval. Kortfattat innebär det att alla som ingår i den population som forskaren vill uttala sig om listas i en ram för urvalet. Bland dessa lottas sedan ett mindre antal individer fram för att ingå i ett urval. Därmed har alla en känd sannolikhet att ingå i urvalet och det är därför ett sådant urval kallas för ett sannolikhetsurval. Det andra är att med ett sannolikhetsurval måste antalet individer vara tillräckligt stort för att eventuella slumpfel tar ut varandra. Ett exempel kan åskådliggöra hur eventuella slumpfel tar ut varandra. Anta att du har en perfekt balanserad tärning. Först slår du tio slag med tärningen. De siffror som tärningen då visar kan variera. Kanske visar tärningen sexor i hälften av de tio slagen, medan någon siffra aldrig kom upp. Men om du inte stannar vid tio slag utan slår 200 slag så kommer du att märka att de slumpfel som du fick de första tio slagen så småningom balanseras upp och varje sida av tärningen kommer upp nästan lika ofta: en sjättedel med ettor, en sjättedel med tvåor, en sjättedel med treor och så vidare. På liknande sätt fungerar det med stora sannolikhetsurval. Slumpfelen tar ut varandra så andelen kvinnor och män, olika åldrar och andelen som identifierar sig kristna börjar likna motsvarande andel i den befolkning som en studie vill uttala sig om. Det är därför som vetenskapliga frågeundersökningar om svenska befolkningen – som bland annat Surveyinstitutet genomför – använder sig av sannolikhetsurval. Urvalet blir då ett Sverige i miniatyr och egenskaperna och åsikterna i urvalet går att generalisera till den svenska befolkningen (Esaiasson m fl 2012; Hagevi och Viscovi 2016).

Det urval som Thurfjell använder sig är inte ett sannolikhetsurval, utan intervjuerna är gjorda genom att de svarande har valts ut på annat sätt. I sin bok kallar Thurfjell detta urval för slumpmässigt (vilket kräver att de som ingår i urvalet lottas fram). Sannolikt är det inte så det gått till när Thurfjell valt ut vilka individer som ska ingå i undersökningen. Exakt hur urvalet genomförts framgår inte. Metodredovisningen är extremt knapphändig, även för en populärvetenskapligt skriven bok.

*Som utgångspunkt för diskussionerna ligger hundra djupintervjuer. Knappt 70 av dessa genomfördes av mig och min kollega Ann af Burén, med slumpvis utvalda boende i ett kvarter i centrala Stockholm. (Thurfjell 2005:13).*

Detta är allt som Thurfjell nämner om datainsamlingen. Trots knapphändigheten reser även denna enkla mening frågor om metodens lämplighet. Om de intervjuade till största del bor i samma kvarter i centrala Stockholm är det inte korrekt att beskriva dem som slumpvis utvalda.

Jag gissar att urvalet i Thurfjell använder i sin bok till stor del är det samma som Ann af Burén använde i sin avhandling. I avhandlingens svenska sammanfattning framgår att "Intervju-personerna har kontaktats genom dörrknackning i ett avgränsat område på Södermalm i Stockholm." (Burén 2015: 218). Till skillnad från Thurfjell poängterar dock Burén att "finding a neighborhood that would be demographically representative of Stockholm or Sweden is difficult, and not my aim here...". Burén 2015: 52). Burén (2015: 53) är också noga med att återge hur hon och Thurfjell valde ut vilka individer som de skulle intervjua.

*The first step necessary to get into the field was to construct a website linked to Sodertorn University that contained information about the project and about its members, that is, David Thurfjell and myself. Information was subsequently posted on several notice boards in the neighborhood. These posters presented the project in general terms and explained my presence in the area and my colleague's. They also contained information about the website and how to contact us. Leaflets were also inserted into the residents' letterboxes. As a result 21 people contacted us spontaneously.*

*The next step was to return to the neighborhood to knock on doors. The idea was that if people were approached directly, those who would not respond to a poster on a notice board could also be recruited. This would mean that a broader spectrum of people could be included...*

Vidare skriver Burén (2015: 54) följande:

*Working as a pair turned out to be a successful method of recruitment and for every third door that was opened we got to make an open-ended interview with one member of the household, a total of 46 people. Each interview was also supplemented by a questionnaire. Overall we spoke to 67 people in the neighborhood.*

Det Burén beskriver är inte slumpvis utvalda personer utan det är ett bekvämlighetsurval (Bryman 2011; Esaiasson m fl 2012; Denscombe 2014). I en metodbok som är mycket vanlig i samhällsvetenskapliga utbildningar på svenska universitet och högskolor skriver författarna om bekvämlighetsurvalet på följande sätt.

*Ur generaliseringssynpunkt är den typen av lättjefullt urvalsförfarande det sämsta tänkbara och det är följaktligen något som man helst bör undvika. Urvalen löper stor risk att inte bli representativa för någon meningsfull population. (Esaiasson m fl 2012: 188).*

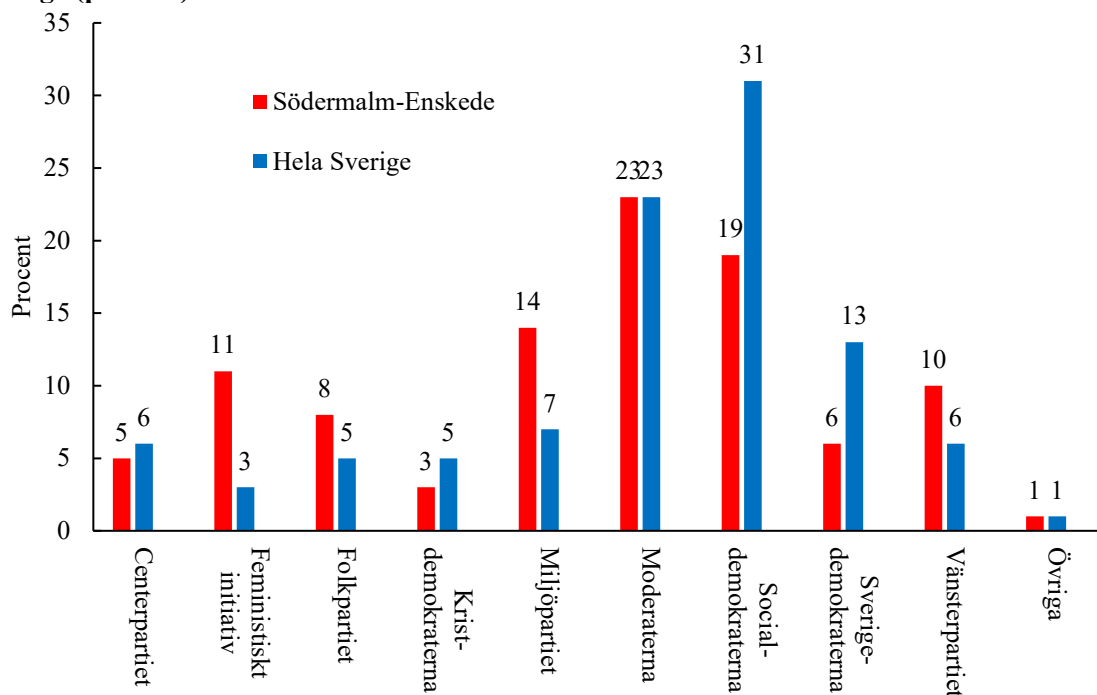
I Thurfjells fall är bekvämlighetsurvalet en kombination av att intervjuaren utifrån oklara kriterier (kanske är det detta Thurfjell menar är slumpvis) rekryterar individer till urvalet och självselektion utifrån vilka av respondenterna som självmant anmäler sig för att bli intervjuade (Hellevik 1984). När forskarna anser sig fått tillräckligt många intervjuer (utifrån ett oklart kriterium) så slutar fältarbetet och de genomför inte fler intervjuer. Detta är långt ifrån ett sannolikhetsurval där urvalet genomförs slumpvis. Här finns risk för snedvriden och systematisk rekrytering i flera steg. När urvalet blir större och fler individer intervjuas kommer inte slumpfelen att ta ut varandra. Istället är risken att de systematiska fel som finns i urvalet förstärks ytterligare. Sådana urval är inte alls lämpliga att använda för att generalisera till en större population då det inte finns någon garanti för att de är representativa för den. Till skillnad från Burén (som anger att hon inte ser de intervjuade som representativa med någon större population) använder Thurfjell dessa intervjuer för att uttala sig om majoriteten av svenskarna.

Det finns också tydliga indikatorer på att det bekvämlighetsurval där Thurfjell finner sina respondenter ger allvarliga skevheter jämfört med majoriteten av svenska befolkningen. De som ingår i urvalet är som nämnts, med några undantag, bosatta i ett kvarter på Södermalm i Stockholm. Detta bostadsområde har en befolkning vars sammansättning inte är typisk för svenska förhållanden. En jämförelse mellan valresultatet i distriktet Södermalm-Enskede i Stockholm och hela landet för riksdagsvalet 2014 är en indikator på detta. En sådan jämförelse genomförs i figur 2.

Som framgår av figur 2 avviker valkretsen Södermalm-Enskede starkt från valresultatet för hela riket 2014. Medan var fjärde väljare i Södermalm-Enskede valkrets röstade på Miljöpartiet och Feministiskt initiativ var det endast var tionde väljare som röstade på dessa partier i hela riket. Där röstade istället nästan varannan väljare på Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. Dessa två partier fick enbart var tredje röst i Södermalm-Enskede valkrets. Det finns en uppenbar risk att de värderingar bland boende på Södermalm i Stockholm (eller många andra egenskaper) inte är representativa för den svenska befolkningen (eller majoriteten av den). Att intervju personer boende på Södermalm i Stockholm ter sig som ett illa val om avsikten är att dessa ska kunna representera religiositet, religiösa identiteter och religiösa värden som är vanliga bland majoriteten svenskar.



**Figur 2. Valresultat för riksdagsvalet 2014 i Södermalm-Enskede i Stockholm och hela Sverige (procent).**



Källa: Valmyndigheten (2014).

## Slutsats

Är det ett försvinnande fåtal svenskar som identifierar sig som kristna? Nej, varannan vuxen svensk identifierar sig som kristen. Det är dock långt ifrån att alla dessa är religiöst aktiv kristna eller att de till exempel bekänner Jesus Kristus som sin herre och frälsare. Detta framkommer tydligt vid en sambandsanalys mellan vanan att besöka gudstjänst och religiös identitet. Också bland dem som aldrig besöker gudstjänster och som därmed är bland den sekulariserade majoriteten svenskar är det vanligt att identifiera sig som kristen. Var tredje person av de som aldrig besöker gudstjänst menar att de är kristna. Detta är just den grupp som religionshistorikern David Thurfjell (2005) menade inte ser sig som kristna, trots att somliga är lite småreligiösa och firar flera av de kristna högtiderna. Hans påstående om att bara ett fåtal svenskar – närmast bara frikyrkliga – identifierar sig som kristna synes vara utan stöd.

Det är lätt att konstatera att den metod som Thurfjell valt för att uttala sig om majoriteten av svenskarna är föga lämplig för detta syfte. I boken nämner Thurfjell (2005: 14) också den egna rollen: ”På ett personligt plan tillhör jag också den sekulära, postkristna och urbana svenska medelklass som denna bok handlar om, och de attityder till religion som jag i de följande kapitlen skall diskutera är i stort sett attityder som jag själv hyser.”

Thurfjells mål har således varit att genomföra en undersökning som är möjlig att generalisera till den stora sekulära majoriteten svenskar som han tror är i stort sett som han själv. Utifrån det

bristfälliga urvalet har Thurfjell på centrala punkter misslyckats med att generalisera sitt resultat så det gäller den stora majoriteten av svenskar. En fråga som uppkommer är om det ändå var att gå över ån efter vatten att genomföra en omfattande kvalitativ studie av de som bodde i ett kvarter på Södermalm. Kanske hade det räckt om Thurfjell skrivit en personlig reflektion om vad han själv är för person. Det är tveksamt om någon av huvudslutsatserna i boken *Det gudlösa folket* hade blivit så mycket annorlunda om intervjustudien ersatts av denna introspektion av forskaren.

## Noter

<sup>1</sup> För mer detaljerad information om Survey 2016 och en bortfallsanalys, se Hagevi (2016).

<sup>2</sup> Att varannan svensk identifierar sig som kristen är ingen sinkadus. I Surveyinstitutets tidigare mätningar (Survey 2010, 2012 och 2014) är andelen som identifierar sig som kristna 52 procent 2010 (n=1590), 56 procent 2012 (n=1505) och 52 procent 2014 (n=1250).

<sup>3</sup> Bland de regelbundna gudstjänstbesökarna som inte identifierar sig som kristna är den största gruppen de som har en sekulär identitet (ateist, agnostiker eller ingen religiös identitet). Andelen muslimer är den tredje största gruppen bland regelbundna gudstjänstbesökare.

## Referenser

- Andersson, Daniel och Åke Sander (2015) *Det mångreligiösa Sverige: Ett landskap i förändring*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB Malmö.
- af Burén, Ann (2015) *Living Simultaneity: On religion among semi-secular Swedes*. Huddinge: Södertörns högskola.
- Denscombe, Martyn (2014) *The good research guide: For small-scale social research projects*. Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson och Lena Wängnerud (2012) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Hagevi, Magnus (2016) "Survey 2016: Teknisk rapport", *Surveyjournalen*, 3 (2): 20–29.
- Hagevi, Magnus och Dino Viscovi (2016) *Enkäter: Att formulera frågor och svar*. Lund: Studentlitteratur.
- Hellevik, Ottar (1984) *Forskningsmetoder i sociologi och samhällsvetenskap*. Stockholm: Natur och kultur.
- Thurfjell, Davis (2015) *Det gudlösa folket: De postkristna svenskarna och religionen*. Stockholm: Norstedts.
- Valmyndigheten (2014) *Val till riksdagen – röster*.  
<https://historik.val.se/val/val2014/slutresultat/R/rike/index.html>